

Yaratıcı Drama Yönteminin HIV/AIDS'e İlişkin Farkındalığa Etkisi

Simge Yılmaz¹

Özgür Ulubey²

Makale Bilgisi

DOI: 10.21612/yader.2020.010

Makale Geçmişi

Geliş tarihi 01.11.2019

Kabul 03.01.2020

Anahtar Sözcükler

HIV/AIDS

HIV/AIDS'e yönelik farkındalık

Yaratıcı drama

Makale Türü

Özgün Makale

Öz

Bu çalışmada, yaratıcı drama yönteminin öğretmen adaylarında HIV/AIDS'e ilişkin farkındalığa etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ankara'daki bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 19 öğretmen adayı ile yürütülen araştırmanın uygulamaları yedi oturumda ve 21 saatte gerçekleştirilmiştir. Karma yöntem desenlerinden iç içe desenin kullanıldığı araştırmanın nicel verileri anket, nitel verileri ise yarı yapılandırılmış görüşme formu ve öğretmen adayları tarafından tutulan günlükler ile toplanmıştır. Nicel verilerin analizinde, frekans analizi kullanılmıştır. Nitel veriler, tümevarımsal içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmada, öğretmen adaylarının HIV/AIDS bulaşma yollarına, hastalıktan korunma ve tedavi yollarına ilişkin farkındalıklarının arttığı belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının HIV/AIDS'li kişilere karşı genel olarak olumlu bir tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının, HIV/AIDS'in bulaşma yolları ile fark ettikleri doğru bildikleri yanlışlar olduğu, yaratıcı drama eğitimiyle güvenli davranışları öğrendikleri belirlenmiştir. HIV/AIDS'in bulaşma yollarının yaratıcı drama yöntemi ile verilmesi önerilmiştir.

The Effect of the Creative Drama Method on the Awareness of HIV/AIDS

Article Info

DOI: 10.21612/yader.2020.010

Article History

Received 14.08.2019

Accepted 30.12.2020

Keywords

HIV/AIDS

Awareness of HIV/AIDS

Creative drama

Article Type

Research paper

Abstract

The aim of this study was to determine the effect of the creative drama method on pre-service teachers' awareness of HIV/AIDS. In a state university in Ankara, seven different sessions blended with creative drama program for 21 hours were implemented with the participation of 19 pre-service teachers. Employing the embedded design, one of the mixed method designs, the quantitative data were collected through an achievement test and the qualitative data were collected through semi-structured interviews and participants' daily journals. In the analysis of the quantitative data, frequency analysis was used whereas the qualitative data were analyzed by using the inductive content analysis. As a result of the analyses, it was determined that the pre-service teachers had improved their knowledge and awareness on the ways of transmission, prevention and treatment of the disease. It was also concluded that the pre-service teachers generally have a positive attitude towards people infected with HIV/AIDS. It was also found that at the end of the program the pre-service teachers admitted that they had some wrong information about the ways of transmission of HIV/AIDS and learned secure behaviors through the drama education. Thus, it can be suggested that the ways of transmission of HIV/AIDS can be taught with the creative drama method.

1 Drama Eğitmeni, Türkiye Üstün Zekalılar Derneği Eğitim Vakfı (TÜZDEV) Ankara, Türkiye. E-Posta: simgeyilmazz@gmail.com. ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1897-0614>

2 Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Muğla, Türkiye. E-Posta: oulubey@mu.edu.tr. ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7672-1937>

Giriş

Toplum sağlığını etkileyen önemli etkenler arasında cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar bulunmaktadır. Bu enfeksiyonlardan olan HIV (İnsan Bağışıklık Yetmezlik Virüsü) ve AIDS (Edinilmiş Bağışıklık Yetmezliği Sendromu) dünyanın genelinde etkili olan bir hastalıktır (Kurt ve Yılmaz, 2012; Yazganoğlu, Özarmağan, Tozeren ve Özgülner, 2012). AIDS'in nedeni, HIV adı verilen bir virüsdür. HIV, bağışıklık sistemini zayıflatarak, vücudun mikroplara karşı savaşıma yeteneğini azaltmaktadır. HIV(+) ise, bireyin vücudunda virüsün bulunması demektir (Krahnke, 1992).

HIV, bebek, çocuk, genç, yaşlı herkesi tehdit eden, tam olarak aşısı ve tedavisi bulunmayan bir hastalıktır. Hastalığın yan etkileri fazla olup, ekonomik olarak pahalı tedavi protokolleri bulunmaktadır. Buna karşın, hastalıktan ölüm neredeyse ortadan kalkmış durumdadır. Yeni ve etkili tedaviler sayesinde AIDS ölümcül olmaktan çıkıp kronik bir hastalığa dönüşmüştür (Shively, Bormann ve Gifford, 2002).

HIV/AIDS, bireylerin tüm beden sağlığını olumsuz etkilemesinin yanı sıra, ruh sağlığını ve sosyal ilişkilerini de olumsuz etkilemektedir. Bunun en önemli nedeni, toplumun HIV/AIDS'e ilişkin yaşadığı gerçek ve gerçek olmayan korku sonucu HIV/AIDS(+)’li kişilere önyargılı davranması, bunları damgalaması ve ayrımcı davranışlar göstermesidir (Duyan, 2001a, 2001b). HIV/AIDS ile yaşayan kişiler, işini, arkadaşlarını ve komşularını kaybetme, oturduğu yerden ayrılmak zorunda kalma, sosyal çevreden dışlanma gibi pek çok sosyal sorunla karşılaşmaktadırlar (Özgür, 2001). HIV/AIDS konusundaki önyargı ve damgalama, riskli davranışlarının sınırlarını etkilemekte (Burkholder, Harlow ve Washkwich, 1999), hastalığın bildirimini engellemekte ve bulaşma olasılığını arttırmaktadır (Herek, Capitanio ve Widaman, 2002).

HIV/AIDS(+) bireylerin aile, toplum, iş ve sosyal hayatında karşılaştıkları problemlerin çözülmesine ilişkin yapılan çalışmalar çok önemlidir. Problemlerin çözümü için öncelikli olarak problemlerin iyi tanımlanarak HIV/AIDS(+) bireylerin üzerindeki etkilerinin anlaşılır hale getirilmesi gerekmektedir (Zorlu ve Çalım, 2012).

Türkiye’de Sağlık Bakanlığı’na bildirilen, HIV(+) kişilerin sayısı gittikçe artmaktadır. Bu sayının artışı önlemek amacıyla hastalığa yönelik önleyici çalışmaların yapılması gerekmektedir. Önleyici ve korumaya yönelik çalışmaların toplumun her yaş grubuna yapılması kaçınılmazdır. Türkiye’de bildirilen HIV(+) kişilerin yaşa göre dağılımı incelendiğinde 15 ile 24 yaş aralığında hızlı bir artış olduğu görülmektedir (Sağlık Bakanlığı, 2019). Bu yaş aralığı HIV/AIDS için risk oluşturmaktadır. Bu tür risklerde önlem alınmazsa cinsel yolla bulaşan hastalıklar gibi birçok problem yaşanabilmektedir (Radzik ve Sherer, 2002). Özellikle üniversite yıllarında öğrencilerin, son ergenlik döneminde olmaları nedeniyle, bilişsel yapılarına bağlı olarak değerler sistemleri henüz oturmamıştır. Ailelerinden uzakta yaşamının getirdiği güçlüklerle baş etmek durumunda kalan, yeni arkadaşlıklar kurmaya çalışan, üniversiteye ve çoğu kez de yeni bir yerleşim merkezine alışmakta zorlanan genç bireyler, heyecan arayışı içinde riskli davranışlara eğilim gösterebilmektedirler. Bu dönem, çoğu kez ilk cinsel ilişkinin yaşanmasına zemin hazırlamaktadır (Çok, Ersever ve Gray, 1998; Özcebe, 2002). Gençlerin bu dönemde yaşadıkları çalkantılar nedeniyle güvenli olmayan cinsel davranışlara yönelme riskleri daha fazladır (Zeren, 2006).

HIV/AIDS Türkiye’de özellikle gençler arasında hızlı bir artış eğilimi göstermektedir. Bu durum HIV/AIDS’e ilişkin önleme çalışmalarının yapılmasını gerektirmektedir (Korkut, 2004).

Çocuklar ve gençler, cinsel deneyim yaşamadan önce, okulda verilecek cinsellik ve HIV/AIDS eğitimi, onların gelecekte güvenli bir cinsel davranış kazanmalarını sağlayabilir. Böyle bir eğitim, HIV/AIDS'in yayılma hızını düşürebilir (Zeren, 2006). Sağlıklı bireylere yönelik koruyucu ve önleyici çalışmaların yapılması, HIV(+) kişileri tedavi etmekten daha kolay ve ucuzdur. Bu nedenle dünya genelinde HIV/AIDS'e karşı koruyucu ve önleyici çalışmaların giderek arttığı söylenebilir (Martich ve Abbruzzese, 2000).

Alanyazındaki HIV/AIDS ile ilgili çalışmaların çoğu, bireylere HIV/AIDS'e ilişkin bilgi verilmesi ve bireylerin kendilerini hastalıktan korumalarının sağlanması yönündedir (Duyan, 2001b; Fourreau ve Sunar, 1999; Katz, Mills, Singh ve Best, 1995; Kelly, 1995; Levy ve arkadaşları, 1995; Zeren, 2006). Örneğin, Zeren (2006) HIV/AIDS'e yönelik üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada psiko-eğitim programını kullanmıştır. Araştırma sonucunda programa katılan grubun HIV/AIDS'e yönelik bilgi ve tutumlarında önemli derecede değişiklik olduğunu belirtmiştir. Ural (2005) araştırmasında, HIV/AIDS'e yönelik bilgi ve olumlu tutum kazandırmak amacıyla yaratıcı drama yöntemini kullanmıştır. Araştırmasının sonucunda üniversite öğrencilerinin, HIV/AIDS'e ilişkin bilgi ve tutumlarının olumlu yönde değiştiğini belirlemiştir. Özcebe, Akın ve Aslan (2004) lise öğrencilerinin HIV/AIDS'e yönelik akran eğitiminin etkileri üzerine bir çalışma yapmıştır. Bu çalışma sonucunda öğrencilerin HIV/AIDS, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve aile planlaması konularında bilgi düzeylerinin arttığı sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin HIV/AIDS konusunda bilgilendirilmesi gerektiğini ve eğitimle insanların hastalıktan korunabileceğini belirtmişlerdir. Ergene, Çok, Tümer ve Ünal (2005) üniversite öğrencilerine verilen HIV/AIDS'e yönelik akran eğitiminin ve tek oturumlu HIV/AIDS dersinin, öğrenciler üzerindeki bilgi ve tutumlarının etkisini araştırmışlardır. Araştırmada akran eğitimi alan grubun HIV/AIDS'e yönelik bilgi ve olumlu tutumları açısından anlamlı bir değişiklik olduğu bulunmuştur.

Türkiye'de HIV/AIDS'e yönelik çalışmalar incelendiğinde psiko-eğitim ve akran eğitimleri dışında HIV/AIDS konusunda bilgi verilmesi üzerinde durulduğu dikkati çekmektedir. Ancak bu bireylere cinsellik, güvenli cinsel davranışların öğretilmesi ve kalıp yargıların olumlu yönde değiştirilmesini amaçlanmalıdır. Yukarıda belirtilen gerekçelerde üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS konusunda farkındalık oluşturulması oldukça önemlidir. Bunun için eğitimlerin farkındalık oluşturacak yöntemlerle yapılması gerekmektedir. Çünkü alanyazındaki çalışmalarda, sadece anlatım yönteminin yeterli olmadığı, yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlayacak farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması gerektiği ifade edilmektedir (Aykaç, 2011; Gözütok, Alkın ve Ulubey, 2010). Yaratıcı drama bu yöntemlerden birisi olabilir. Bu yöntemle verilecek eğitim diğer toplum kesimlerine kolayca yayılabilir.

Yaratıcı drama, bireylerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine olanak sağlayarak öğrenme sürecinde etkin olmalarını, kendini gerçekleştirmelerine ve yaratıcı olmalarına, yani çok yönlü gelişmelerine olanak sağlayan bir yöntemdir (Kaf, 2000). Yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılması bireylerin kendilerini tanımalarına ve üretken olmalarına imkân sağlamaktadır. Drama ile olaylar ve durumlar arasındaki ilişkilerin kolayca öğrenilmesi mümkün olmaktadır. Yaratıcı drama yöntemi ile olaylar ve durumlar dolaylı olarak verilir. Bu nedenle başkalarının davranışları güvenli bir mesafeden gözlemlenebilir (Adıgüzel, 2006; Kaf, 2000; San, 2002).

Araştırmalar bilişsel ve duyuşsal öğelerin problem çözmeyle birlikte kullanılmasının daha etkili sonuçlar ortaya koyduğunu göstermektedir. Yaratıcı drama yöntemi ile ilgili yapılan çalışmalar,

motivasyon, karar verme, çatışma ve problem çözme gibi önemli öğrenme yaşantıları sunmaktadır. Öğrenme öğretme sürecinde bireyler, empati kurarak toplumsal yaşama katılma konusunda kendilerini geliştirebilirler (Fulford, Hutchings, Ross ve Schmitz, 2001).

Yaratıcı drama yöntemi kullanarak yapılan çalışmalarda, bireylerin derse yönelik akademik başarılarını arttırma (Ulubey ve Toraman, 2015), derse yönelik olumlu tutum oluşturma (Toraman ve Ulubey, 2016), beceri geliştirme (Ulubey, 2018), çevreye kirliliğine (Aydın ve Aykaç, 2016) ve insan haklarına (Ulubey ve Aykaç, 2016; Ulubey ve Gözütok, 2015) yönelik farkındalık kazandırma gibi farklı konularda olumlu sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Yaratıcı drama yöntemi ile verilecek HIV/AIDS'e ilişkin farkındalık eğitimi de öğretmen adaylarının yaparak yaşayarak ve canlandırmalara katılarak empati kurmalarını sağlayacaktır. Böylece HIV/AIDS'e ilişkin farkındalıklarının gelişeceği düşünülmektedir. Yaratıcı drama yöntemi bireylere yeni düşünceler, karar alma becerileri ve özgürce bir seçim yapma olanağı sağlar. Böylece toplumsal konulara farklı açılardan bakmaya yardımcı olur. Bir bakıma kendi duygularını özellikle canlandırma aşamasında kullanılan tekniklerle gerçekçi bir ortamda yaşamalarına fırsat sağlar. Bu açıdan bakıldığında yaratıcı drama yöntemi kullanılarak verilen eğitimin, öğretmen adaylarına HIV/AIDS'le ilgili doğru bilgiye ulaşma olanağı sağlayacağı ve HIV/AIDS'li kişilere yönelik bakış açılarında olumlu yönde farkındalık oluşturacağı düşünülmektedir. Bu nedenle çalışmada, yaratıcı drama yöntemiyle öğretmen adaylarında HIV/AIDS konusunda farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki soruların yanıtları aranmıştır:

- Yaratıcı drama yöntemi temel alınarak hazırlanan etkinliklerin öğretmen adaylarının HIV/AIDS'e ilişkin bilgi düzeylerini ne şekilde etkilemiştir?
- Öğretmen adaylarının HIV/AIDS eğitimine yönelik görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada, karma yöntem desenlerinden iç içe desen (embedded design) kullanılmıştır. İç içe desende önce araştırmacı nicel bir çalışma yapar, buna nitel boyut da eklenebilir. Bunun dışında nicel ve nitel veriler aynı zamanda ya da sıralı olarak toplanabilir (Creswell, 2003; Tashakkori ve Teddlie, 1998; Johnson ve Onwuegbuzie, 2004). Bu çalışmada iç içe desen, öğretmen adaylarının HIV/AIDS'e ilişkin farkındalıklarının gelişip gelişmediğinin belirlenmesi için hem nicel hem de nitel veri toplama araçlarının aynı anda ve sıralı olarak kullanılması ile öğretmen adaylarının HIV/AIDS'e ilişkin farkındalıklarının daha detaylı anlaşılmasının ve açıklanmasının mümkün olacağı düşüncesiyle seçilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel çalışma grubunu, Ankara'daki bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi fen bilgisi öğretmenliğinde öğrenim gören ve drama dersini seçen üçü erkek, 16'sı kadın toplam 19 öğretmen adayı oluşturmuştur. Öncelikle öğretmen adaylarına çalışma hakkında bilgi verilmiş ve çalışmaya katılmaya gönüllü olup olmadıkları sorulmuştur. Dersi alan öğretmen adaylarının tamamı çalışmaya katılmak istediklerini belirtmiştir. Katılımcıların yaşları 20 ile 22 arasında değişmektedir. İki kadın öğretmen adayı daha önce cinsel yolla bulaşan hastalıklar dersini aldığını belirtmiştir. Diğer

17 öğretmen adayı öğrenci cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve HIV/AIDS'le ilgili herhangi bir eğitim almadıklarını bildirmişlerdir. Araştırmanın nicel boyutunun tamamlanmasının ardından nitel boyuta geçilmiştir. Öğretmen adaylarına çalışma kapsamında yüz yüze görüşme yapılacağı belirtilmiş ve görüşmeye katılmaya gönüllü olup olmadıkları sorulmuştur. Katılımcıların tamamı görüşmeyi kabul etmiştir. Böylece araştırmanın nicel boyutundaki katılımcıların tamamı nitel boyutta da yer almıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada nicel ve nitel veri toplama araçları birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın nicel verileri, Avcıkurt (2014) tarafından geliştirilen anket ile toplanmıştır. Araştırmada kullanılan anket, öğrencilerin HIV/AIDS'e ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanmış 41 sorudan oluşan bir ölçme aracıdır. Araçta, katılımcıların HIV/AIDS hakkındaki genel bilgilerini, bulaşma yollarını, korunma ve tedavi yöntemlerini ve HIV/AIDS'li kişilere yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik maddeler yer almaktadır. Anket, hazırlandıktan sonra uzman görüşüne sunulmuş, uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda düzenlenmiş ve kullanıma hazır hale gelmiştir. Ölçme aracının anket olması nedeniyle güvenilirlik değerleri hesaplanmamıştır.

Araştırma kapsamında hazırlanan etkinliklere ilişkin katılımcıların görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Dört maddeden oluşan görüşme formundaki sorular, öğretmen adaylarının HIV/AIDS'e yönelik farkındalığını, HIV/AIDS'li kişilere yönelik tutumlarını ve yaratıcı drama yöntemi ile verilen HIV/AIDS eğitiminin olumlu ve olumsuz yönlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Form için, yaratıcı drama, Türkçe, eğitim programları ve ölçme değerlendirme alanındaki uzmanlardan görüş alınmıştır. Uzmanların görüşleri dikkate alınarak görüşme formunda düzenlemeler yapılmış ve forma son hali verilmiştir. Öğretmen adaylarından çalışma kapsamında günlükler tutulması istenmiştir. Öğretmen adaylarından, etkinliklerden öğrendiklerine, etkinliklerin HIV/AIDS'e ilişkin kendilerinde oluşturduğu farkındalığa ve drama ile verilen eğitime ilişkin görüşlerini günlüklere yazmaları istenmiştir. Günlükler de araştırma kapsamında incelenmiş ve nitel bulgulara eklenmiştir.

Verilerin Toplanması

Öğretmen adaylarına HIV/AIDS'e ilişkin farkındalık kazandırılmasının amaçlandığı çalışma süreci iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada, öğretmen adaylarında HIV/AIDS'e ilişkin farkındalık oluşturulması amacıyla yaratıcı drama temele alınarak etkinlikler oluşturulmuştur. Etkinlik planları hazırlanırken öğretmen adaylarının düzeylerine uygun olmasına önem verilmiştir. Her bir etkinlik planının HIV/AIDS'e ilişkin farkındalık oluşturmasına dikkat edilmiştir. Öğretmen adaylarının yaşantılarına dokunacak ve konu ile ilgili empati kurmasını sağlayacak planlar tasarlanmıştır. Bu bağlamda etkinliklerde, doğaçlama ve rol oynama, eş zamanlı doğaçlama, bilinç koridoru, kamu spotu, donuk imge, dramatik durum kartları ve dedikodu halkası teknikleri kullanılmıştır. Etkinlikler yaratıcı drama, Türkçe, eğitim programları ve öğretim alanında uzman kişilere sunulmuş, gerekli düzeltmeler yapılarak uygulanmaya hazır hale getirilmiştir.

Araştırmanın ikinci aşamasında uygulamaya geçilmiştir. Uygulama öncesinde nicel veri toplama aracı ile veriler toplanmış, daha sonra hazırlanan etkinlikler araştırmacı tarafından 21 saatte uygulanmıştır. Kazanımlar doğrultusunda hazırlanan etkinlikler haftada üçer saat toplam yedi oturumda gerçekleştirilmiştir (EK1). Araştırma kapsamındaki etkinlikler, Çağdaş Drama Derneği'nin 320 saatlik liderlik programını tamamlayan araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

Uygulamalar öğretmen adaylarının öğrenim gördüğü binadaki drama salonunda yapılmıştır. Süreçte öğretmen adaylarının günlük tutmaları istenmiştir. Bu günlükler araştırma kapsamında analiz edilmiştir. Uygulamanın sona ermesinin ardından nicel veri toplama aracı öğretmen adayları tarafından yeniden doldurulmuştur. Ardından öğretmen adaylarına konu ile ilgili görüşme yapılmak istendiği belirtilmiştir. Öğretmen adaylarına görüşme için gönüllü olup olmadıkları sorulmuştur. Öğretmen adaylarının tamamının görüşmeyi kabul etmesi üzerine yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebilecekleri boş bir sınıfta gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşme ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmamıştır. Görüşmeler 10 ile 20 dakika arası sürmüştür. Ses kayıtları kilitli bir klasörde saklanmıştır. Toplanan tüm veriler çözümlenerek birlikte yorumlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında, nicel ölçme aracı ile toplanan verilerin analizi için frekans analizi yapılmıştır. Her atölye sonunda tutulan günlüklerden ve yüz yüze görüşmelerden toplanan veriler birleştirilerek tümevarımsal içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Öncelikle veriler bir çerçeve oluşturularak birkaç kez okunmuş, ardından iki döngüde kodlanmıştır. Birinci döngüde açık, invivo ve betimsel kodlama, ikinci döngüde eksen ve odak kodlama yapılmıştır. Böylece veriler, anlamlı bölümlere ayrılarak bölümlerin ifade ettiği anlam bulunmuştur. Kodlama işleminde oluşturulan ve bir araya gelen kodların benzerlik ve farklılıkları belirlenmiştir. Birbiriyle ilişkili olan kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Temalar, gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Araştırmanın Nitel Boyutu İçin Yapılan Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmanın nitel boyutunun geçerliği ve güvenirliliğinin sağlanması amacıyla uzman incelemesi, aktarılabirlik ve teyit etme stratejileri kullanılmıştır (Linkoln ve Guba, 1985; Patton, 2014). Nitel araştırma konusunda uzman bir kişi ile toplantı yapılmış ve araştırmaya yönelik bilgiler verilmiştir. Araştırma sonuçları paylaşılarak araştırmacıların bakış açısı ve düşünme biçimlerinin geçerliği uzmanla incelenmiştir. Araştırmanın aktarılabirliği amacıyla ayrıntılı betimleme yapılmıştır (Lincoln ve Guba, 1985; Meriam, 2013). Katılımcıların seçilmesi ve özellikleri, veri toplama süreci araştırmanın yöntem kısmında ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Böylece araştırmanın aktarılabirliği sağlanmıştır. Çalışmadaki bulgular, yorum yapılmadan verilmiş ve temalar doğrudan alıntılarla “Ö” kodu verilerek desteklenmiştir. Bununla birlikte araştırmanın yöntem ve bulgular bölümü ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

Bulgular

Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak öğretmen adaylarında HIV/AIDS'e ilişkin farkındalık oluşturulmasının amaçlandığı bu çalışmada aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Bulgular, araştırmanın alt amaçları doğrultusunda verilmiştir. “Yaratıcı drama yöntemi temel alınarak hazırlanan etkinliklerin öğretmen adaylarının HIV/AIDS'e ilişkin bilgi düzeylerini ne şekilde etkilemiştir?” alt amacına ilişkin bulgular Tablo 1, 2, 3 ve 4'te sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının HIV/AIDS'e İlişkin Genel Bilgi Durumlarının Değişimi

Genel Bilgi	Öntest			Sontest		
	Evet	Hayır	Kararsızım	Evet	Hayır	Kararsızım
	f	f	f	f	f	f
AIDS'e bir virüs sebep olur.	19✓	-	-	19✓	-	-
AIDS/HIV taşıyan kişiler sağlıklı bir görünüme sahip olabilirler.	18✓	1	-	19✓	-	-
AIDS sadece cinsel yolla bulaşan bir hastalıktır.	5	14✓	-	19✓	-	-
Sivrisinekler HIV virüsü bulaştırabilirler.	3	7✓	9	19✓	-	-
HIV bağışıklık sistemini zayıflatan bir virüsdür.	16✓	1	2	18✓	1	-
HIV kan testi ile teşhis edilebilir.	17✓	-	2	19✓	-	-

Not: ✓ doğru cevaplar

Tablo 1'de öğretmen adaylarının HIV/AIDS'e ilişkin *genel bilgi durumlarının* değişimi yer almaktadır. Öğretmen adaylarının tamamı uygulama öncesi ve uygulama sonrası HIV/AIDS'e bir virüsün neden olduğunu (f=19) bilmektedir. Öğretmen adaylarının çoğu uygulama öncesi, HIV/AIDS'in sadece cinsel yolla bulaşan bir hastalık olmadığını (f=14), HIV/AIDS taşıyanların sağlıklı görünebileceğini (f=18) HIV'in kan testi ile teşhis edilebileceğini (f=17) doğru olarak bilmişlerdir. Uygulama sonrası katılımcıların tamamı bu maddelere doğru yanıt vermiştir. Öğretmen adayları uygulama öncesi en çok sivrisineklerin HIV virüsü bulaştırdığı (f=12) konusunda yanlış bir bilgiye sahipken, uygulama sonrası öğretmen adaylarının tamamı sivrisineklerin HIV bulaştırmayacağını fark etmiştir. Öğretmen adaylarının HIV/AIDS hakkındaki genel bilgi durumları değerlendirildiğinde, hem uygulama öncesi hem de uygulama sonrası belirtilen ifadeler genellikle doğru yanıt verdikleri görülmüştür. Ancak uygulama sonrası katılımcıların hemen hemen tamamının tüm maddeleri doğru yanıt verdiği belirlenmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının HIV/AIDS'in Bulaşma Yollarına İlişkin Bilgi Durumlarının Değişimi

Bulaşma Yolları	Öntest			Sontest		
	Evet	Hayır	Kararsızım	Evet	Hayır	Kararsızım
	f	f	f	f	f	f
HIV(+) hamile bir kadından doğmamış bebeğine bulaşabilir.	14✓	1	4	18✓	1	-
HIV(+) emziren bir anneden bebeğine bulaşabilir.	7✓	8	4	19✓	-	-
Masaj yaptırmak HIV'in bulaşmasını kolaylaştırır.	1	16✓	2	-	19✓	-
HIV(+) kişiyle korunmasız cinsel birliktelik yaşamak.	16✓	2	1	19✓	-	-
HIV(+) bir kişi ile kişisel eşyaları paylaşmak.	5	13✓	1	2	17✓	-
Kullanılmış ya da dezenfekte edilmemiş enjektör kullanmak.	15	4	-	19✓	-	-
AIDS'li olan bir kişiyle el sıkışmak ya da ona dokunmak.	1	18✓	-	-	19✓	-
Kontrolsüz kan nakli yaptırmak.	15✓	3	1	19✓	-	-
AIDS'li kişinin öksürmesi ya da hapşırması.	4	13✓	2	-	19✓	-
HIV(+) kişiden sonra aynı aletlerle dövme yaptırmak.	14✓	4	1	19✓	-	-
AIDS'li kişinin öpmesi ya da sarılmak.	4	12✓	3	-	19✓	-
AIDS'li kişi ile aynı tabaktan yemek yemek.	3	14✓	2	-	19✓	-
AIDS'li kişi ile aynı tıraş bıçağını paylaşmak.	14✓	4	1	18✓	1	-
AIDS'li kişi ile aynı tuvaleti paylaşmak.	5	12✓	2	-	19	-
AIDS'li kişi ile aynı yüzme havuzunu paylaşmak.	4	11✓	4	-	18	1

Not: ✓ doğru cevaplar

Tablo 2'de öğretmen adaylarının HIV/AIDS'in bulaşma yollarına ilişkin bilgi durumlarının değişimi yer almaktadır. Öğretmen adaylarının çoğu uygulama öncesi, HIV(+)'in hamile bir kadından doğmamış bebeğine geçebileceğini (f=14), yüzme havuzunu (f=11) ve kişisel eşyalarını paylaşmayla (f=13) HIV/AIDS'in bulaşmayacağını doğru olarak bilmiştir. Uygulama sonrası öğretmen adaylarının neredeyse tamamı (f=18) bu maddeleri doğru yanıtlamıştır. Uygulama öncesi öğretmen adaylarının çoğu, AIDS'li kişinin öksürmesi ya da hapşırması (f=15), AIDS'li kişi öpüşülmesi ya da sarılması (f=19), aynı tuvaletin (f=12), aynı tabağın paylaşılması (f=14) ve el sıkışılması (f=18) ile HIV'in bulaşmayacağını; aynı aletlerle dövme yaptırmak (f=14), kontrolsüz kan nakli (f=15), korunmasız cinsel birliktelik yaşama (f=19) ve kullanılmış ya da dezenfekte edilmemiş enjektör kullanma (f=15) ile bulaşacağını bilmektedir. Uygulama sonrası bu maddelerin tamamı doğru yanıtlanmıştır. Diğer maddelerden farklı olarak öğretmen adaylarının çoğu HIV(+) emziren bir anneden bebeğine virüs geçme (f=7) konusunda yanlış bilgiye sahipken, uygulama sonrasında öğretmen adaylarının tamamı HIV(+) emziren bir anneden bebeğine virüs geçeceğini (f=19) öğrenmiştir. Öğretmen adaylarının HIV/AIDS hakkındaki bulaşma yollarına ilişkin sorulara genellikle doğru yanıt verdikleri görülmüştür. Uygulama sonrası bulaşma yollarına ilişkin bilgi düzeylerinin çok daha iyi duruma geldiği söylenebilir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının HIV/AIDS'ten Korunma ve Tedavi Yollarına İlişkin Bilgi Durumlarının Değişimi

Korunma ve Tedavi Yolları	Öntest			Sontest		
	Evet	Hayır	Kararsızım	Evet	Hayır	Kararsızım
	f	f	f	f	f	f
Yalnızca tek bir eş/ilişki, arkadaşla HIV/AIDS'ten korunulabilir.	12✓	4	3	18✓	1	-
AIDS'in tedavisi/aşısı mevcuttur.	6	9✓	4	1	18✓	-
AIDS'li kişilerden kaçınmak.	4	14✓	1	-	19✓	-
Prezervatif kullanımı HIV'den korunmaya yardımcı olabilir.	14✓	5	-	19✓	-	-
Düzenli egzersiz yaparak AIDS'ten korunulabilir.	2	13✓	4	1	18✓	-
Hastalığa karşı etkili yeni bir aşı vardır.	3	8v	8	-	19✓	-
AIDS'ten en iyi korunma eğitimle olur.	16✓	-	3	19✓	-	-

Not: ✓ doğru cevaplar

Tablo 3'te öğretmen adaylarının HIV/AIDS'ten *korunma ve tedavi yollarına* ilişkin bilgi durumlarının değişimi verilmiştir. Öğretmen adayları uygulama öncesi yalnızca tek bir eş/ilişki ile HIV/AIDS'ten korunulabileceğini (f=12) ve düzenli egzersiz yaparak AIDS'ten korunmanın mümkün olmadığını (f=13) belirtirken, uygulama sonrası öğretmen adaylarının neredeyse tamamı bu ifadeye doğru yanıt vermiştir. Öğretmen adaylarını, uygulama öncesi AIDS'li kişilerden kaçınmanın gereksiz olduğunu (f=14), AIDS'ten korunmanın en iyi yolunun eğitim (f=16) olduğunu ve HIV'den korunmak için prezervatif kullanmanın korunmaya yardımcı olacağını (f=14) ifade etmişlerdir. Uygulama sonrası katılımcıların tamamı bu maddelere doğru yanıt vermiştir. Öğretmen adaylarının uygulama öncesi, AIDS'e karşı bir tedavinin (f=9) ve etkili yeni bir aşının (f=8) olmadığını bilmedikleri belirlenmiştir. Uygulama sonrası katılımcıların tamamı AIDS'e ilişkin bir tedavinin ve aşının olmadığını fark etmişlerdir. Öğretmen adaylarının HIV/AIDS hakkındaki korunma ve tedavi yollarına ilişkin bilgi durumları incelendiğinde, çalışma öncesi ve sonrası genellikle doğru yanıt verdikleri belirlenmiştir. Ancak doğru yanıtların uygulama sonunda çok daha iyi duruma geldiği söylenebilir. Öğretmen adaylarının HIV/AIDS'li kişilere yönelik tutumlarının değişimi Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının HIV/AIDS’li Kişilere Karşı Tutumlarının Değişimi

AIDS’li Kişilere Karşı Tutum	Öntest		Sontest			
	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
	f	f	f	f	f	f
AIDS toplumun ciddi bir sağlık sorunu değildir.	-	7	12	3	6	10
AIDS’li kişilerin çalışmalarına müsaade edilmemelidir.	-	1	18	-	-	19
AIDS’li, öğrencilerin normal çocuklar ile aynı okula gitmelerine izin verilmemelidir.	2	1	16	-	-	19
AIDS’li kişilerle sosyal temas kurulması tehlikelidir.	1	1	17	-	-	19
AIDS’li kişiler hastalıkları hakkında diğer kişilere bilgi vermemelidirler.	17	1	1	8	3	8
AIDS’li kişilere yardım edilmeli ve tedavileri için destek verilmelidir.	18	-	1	19	-	-
AIDS ve AIDS’ten korunma yolları hakkında okullarda tüm öğrencilere eğitim verilmelidir.	19	-	-	19	-	-
AIDS ve AIDS’ten korunma yolları hakkında seminerler/konferanslar düzenlenmelidir.	19	-	-	19	-	-
Öğrenciler için AIDS ve AIDS’ten korunma yolları hakkında kitap, broşür veya poster hazırlanmalıdır.	18	1	-	19	-	-
AIDS’li bir kişi ile aynı evde olmak istemem.	2	10	7	-	5	14
AIDS’li bir kişi ile aynı işyerinde çalışmak istemem.	-	5	14	-	-	19
AIDS’li insanlara karşı herhangi acıma duygusu hissetmem.	6	5	8	5	14	-

Tablo 4’te öğretmen adaylarının HIV/AIDS’li kişilere karşı tutumlarının değişimi verilmektedir. Uygulama başında öğretmen adaylarının çoğu AIDS’li kişilerin çalışmasına (f=14), AIDS’li öğrencilerin normal öğrencilerle aynı okula gitmesine (f=16), AIDS’li kişilerle sosyal temas kurulmasına (f=17), aynı iş yerinde çalışmasına (f=14), korunma yollarına yönelik bilinçlendirme yapılmasına (f=18) ve tedavileri için destek verilmesine (f=16) olumlu bakarken, uygulama sonunda katılımcıların tamamı bu konulara olumlu bakmışlardır. Katılımcılar AIDS’in ciddi bir sağlık sorunu olması (f=7), AIDS’li kişilerle aynı evde kalınması (f=10) ve AIDS’li kişilere acıma duygusunda olunması (f=5) konusunda kararsız oldukları, uygulama sonunda da bu kararsızlıklarının devam ettiği belirlenmiştir. AIDS konusunda eğitim verilmesi konusunda tüm katılımcıların uygulama öncesi ve sonrası hemfikir oldukları görülmüştür.

“Öğretmen adaylarının HIV/AIDS eğitime yönelik görüşleri nelerdir?” alt amacına ilişkin bulgular Tablo 5, 6 ve 7’de verilmiştir.

Tablo 5. *Yaratıcı Drama Yöntemiyle Uygulanan Eğitimin Öğretmen Adaylarında HIV/AIDS'in Bulaşma Yollarına Yönelik Doğru Bildikleri Yanlıslara İlişkin Oluşturduğu Farkındalık*

Temalar	f
HIV/AIDS'in Bulaşma Yollarına İlişkin Doğru Bilinen Yanlıslar	50
Aynı eşyayı kullanılmasıyla	10
Kana dokunulduğunda	9
Tükürükle	8
Anne karnında	7
Cinsel yolla (korunmada dahil)	6
Sivrisinek ısırığında	4
Solunumla	4
Hapşırık, öksürükle	2

Tablo 5'te öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemi kullanılarak hazırlanan etkinliklerle, HIV/AIDS'in bulaşma yollarına ilişkin doğru bildikleri yanısları fark ettikleri görülmektedir. Öğretmen adayları, uygulamadan önce aynı eşyayı kullanma (f=10), kana dokunma (f=9), tükürük (f=8), anne karnı (f=7), sivrisinek ısırığı (f=4), solunum (f=4) ve hapşırık/öksürük yoluyla AIDS/HIV'in bulaşabileceğini düşünürken, uygulama sonrası bu düşüncelerinin yanlış olduğunu fark etmişlerdir. Bulgulara ilişkin görüşlere örnekler aşağıda verilmiştir.

Ö1: Anne ve bebek arasındaki bulaşma yollarını bilmediğimi fark ettim. Virüsün hava ortamında saniyeler içinde yok olduğunu öğrendim.

Ö5: Güzel bir atölyeydi. Doğru bildiğimiz yanısları ortaya çıkardık. Daha sonra doğrularını öğrenerek yanısları eledik.

Ö10: Bu ders ile HIV hakkında bildiğim çoğu bilginin yanlış olduğunu fark ettim. Özellikle kan ile hemen bulaşacağımı düşünüyordum. Fakat virüs birkaç dakika sonra etkisini kayıp ediyormuş.

Ö14: Bu derste doğru bildiğimiz yanısları gördük ve doğrularını öğrendik. Kamu spotu ve diğer canlandırmalarla eğlenceli hale geldi. Çok keyif aldım.

Ö17: Yapılan etkinlikler aracılığıyla HIV(+) bir bireyin çevreye bu hastalığı bulaştırma yollarının yanlış bilinenlerin farkına vararak doğrularını görmüş ve öğrenmiş olduk.

Öğretmen adaylarının hemen hepsi kendilerine verilen eğitimin, HIV(+) ile ilgili doğru bildikleri yanısları fark etmelerini sağladığını belirtmiştir. Bu yanısları fark etmelerine sağlayan unsurlar; farklı bakış açıları, doğaçlamalar, kamu spotu gibi canlandırma teknikleri olduğunu belirtmiştir.

Tablo 6. *Yaratıcı Drama Yöntemiyle Verilen Eğitimin Öğretmen Adaylarında Güvenli Davranışlara İlişkin Oluşturduğu Farkındalık*

Tema/Kod	f
Güvenli Davranışlara İlişkin Farkındalık	28
HIV (+) birisiyle sarılma	8
HIV (+) birisiyle aynı kaptan yeme	8
Cinsel ilişkiye girerken kondom kullanma	5
Dövme yaptırarak yere dikkat etme	2
HIV (+) birisiyle öpüşebilme	2
HIV (+) birisi doktor kontrolünde hamile kalabilme	2
HIV (+) birisiyle kişisel eşyalarını paylaşabilme (kıyafet, çanta vs.)	1

Tablo 6’da öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemiyle verilen eğitimle kazandıkları güvenli davranışlarla ilgili görüşleri yer almaktadır. Öğretmen adayları, uygulama sonunda en çok HIV(+) birisiyle sarılabilmenin (f=8), aynı kaptan yemek yiyebilmenin (f=8) ve cinsel ilişkiye girerken kondom kullanmanın (f=5) güvenli bir davranış olduğunu fark ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının hemen hepsi kendilerine verilen eğitimin, HIV(+)’le ilgili güvenli ve riskli davranışların neler olabileceği konusunda farkındalıklarını artırmış olup bu konuda bilgi sahibi olmuşlardır. Bu farkındalığı sağlayan unsurların yaratıcı drama eğitiminde kullandığı teknikler olduğunu belirtmişlerdir. Bulgulara ilişkin örnek görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

Ö3: Yeni öğrendiğimiz donuk imge ve diğer canlandırmalarla HIV’in bulaşma ve bulaşmama yollarını kalıcı bir şekilde öğrendik.

Ö5: Bugünkü uyguladığımız tekniklerle HIV konusunu farklı açılardan nasıl ele alabiliriz bunu gördüm.

Ö6: Bu derste HIV’in ne yolla bulaştığını ve ne şekilde korunacağımızı ve bulaşmasında risk taşımayan yolları canlandırmalarla öğrendim.

Ö10: Bu derste, HIV’in yayılması açısından güvenli ve güvenli olmayan davranışlar üzerinde durduk. Bu davranışları çeşitli oyun ve canlandırmalarla daha iyi kavramış olduk.

HIV/AIDS’in bulaşma yollarının yaratıcı drama yöntemi ile verilmesine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. *HIV/AIDS'in Bulaşma Yollarının Yaratıcı Drama Yöntemi ile Verilmesine İlişkin Öğrenci Görüşleri*

Tema/Kod	f
Yaratıcı Drama Yöntemin Farkındalık Kazandırmadaki Etkililiği	22
Farkındalık sağlamada etkili öğrenme yöntemi	6
Konuyu gözlemleme açısından canlandırma teknikleri çok iyi bir yöntem	6
Dramatik durum kartları çok etkili olması	4
Hayatımızdaki gerçeklerini bu yöntemle işlemek etkileyici	3
Empati yeteneğinin artması	3

Tablo 7'de öğretmen adaylarının hemen hemen hepsinin HIV/AIDS'in bulaşma yollarını yaratıcı drama yöntemi ile verilmesine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu görülmüştür. Öğretmen adayları yaratıcı drama yönteminin en çok farkındalık sağlamada (f=6), konuyu gözlemleme ve canlandırma açısından (f=6) çok etkili olduğunu belirtmişlerdir. Canlandırma aşamasında verilen dramatik durum kartlarının çok etkili olduğunu (f=4) ifade etmişlerdir. Bulgulara ilişkin örnek görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

Ö2: İnsanlar üzerindeki ön yargılarımızı kırmamız gerektiğini çok daha etkili yollarla işliyoruz...

Ö4: Kendimi geliştirdiğimi düşündüğüm nadir derslerden bir tanesi...

Ö7: Daha rahat hissettiğim bir ders. Alışılmışın dışında olan insanlara empati kurarak yaklaşılması gerektiğinin çok önemli olduğunu anladım.

Ö11: Bugünkü derste gerçekten çok eğlendim. Gittikçe özgüven problemim ortadan kalkıyor. Aynı zamanda yaptığımız canlandırmalar empati kurma yeteneğimi daha da arttırdı. Gerçekten bazen çok acımasız olabiliyoruz. Bir insana bir damga yapıştırmak çok kolay fakat onu telafi etmesi çok zor.

Ö13: Yapılan canlandırmalarla damgalanan insanların hayatlarında yaşadığı olumsuzlukları daha iyi gözlemlemiş olduk.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışmada, HIV/AIDS'e ilişkin genel bilgilere, bulaşma ve tedavi yollarına, doğru bilinen yanlışlara, güvenli davranışlara, önyargı ve damgalamaya, HIV/AIDS'e kişilere yönelik olumlu tutum geliştirmeye ilişkin sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmada öğretmen adaylarının HIV/AIDS'e ilişkin uygulama öncesi *genel bilgilerinin* büyük oranda doğru olduğu belirlenmiştir. Alanyazındaki diğer çalışmalarda da katılımcıların HIV/AIDS konusundaki bilgilerinin doğru olduğunu göstermektedir. Avcıkurt'un (2014) çalışmasında üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS'e ilişkin bilgilerinin olduğu görülmüştür. Babaoğlu, Demir ve Biçer'in (2018) çalışmalarında hemşirelik bölümü öğrencilerinin HIV/AIDS'e ilişkin orta düzey bilgiye sahip oldukları bulunmuştur. Choudhary, Ali ve Altaf'ın (2015) çalışmasında üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS'in bulaşma yollarına ilişkin bilgilerinin olduğu belirlenmiştir. Tung, Hu, Davis, Tung ve Lin'in (2008) çalışmasında, üniversitedeki eğitimli kadınların bilgi düzeylerinin

oldukça az olduğu görülmüştür. Konu ile ilgili diğer araştırma sonuçları incelendiğinde, katılımcıların HIV/AIDS'e ilişkin belli bir düzeyde bilgilerinin olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının bazı bilgilere tam hâkim olmadığı belirlenmiştir. Örneğin katılımcıların çoğunun, sivrisineklerin HIV bulaştırabileceği gibi yanlış bilgiye sahip oldukları görülmüştür. Uygulama sonrası katılımcıların tamamı sivrisineklerin HIV bulaştırmayacağını fark etmiştir. Bu konudaki yanlış bilginin öğretmen adaylarının HIV/AIDS'in kan yoluyla bulaşabileceği bilgisini yanlış yorumlamaları ve HIV/AIDS'in sadece insandan insana bulaşabileceğini bilmemelerinden kaynaklanıyor olabilir. Alanyazındaki diğer çalışmalarda da sivrisineklerin virüs bulaştırdığına ilişkin yanlış bilgilerinin olduğu görülmüştür (Avcıkurt, 2014; Choudhary ve arkadaşları, 2015; Tung ve arkadaşları, 2008). Çok, Gray ve Ersever'in (2001) çalışmasında, sinek ısırtığı ile ilgili yanlış bilginin nedeni medya olarak gösterilmiştir. Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak hazırlanan etkinlikler ile katılımcıların uygulama öncesinde HIV/AIDS hakkında hazırbulunuşluklarının olduğu, ancak uygulanan etkinliklerin bilgi düzeylerini mükemmele yakına ulaştırdığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının HIV/AIDS'in *bulaşma yollarına* ilişkin bilgilerinin uygulama sonrası daha da arttığı görülmüştür. Örneğin, öğretmen adaylarının çoğu HIV(+)'in emziren bir anneden bebeğine bulaşmayacağını ifade ederken, uygulama sonrası tamamı anneden bebeğe HIV'in bulaşabileceğini ifade etmiştir. Öğretmen adaylarının bu konudaki yanlış bilgilerinin nedeni eğitim öncesinde HIV/AIDS'in sadece kan yoluyla bulaşabilir bilgisine sahip olmaları, ancak eğitim sonunda kan ve sıvı yoluyla bulaşabileceğini fark etmeleri olabilir. Ayrıca HIV(+) bir kişi ile kişisel eşyaların paylaşılması, AIDS'li kişinin öksürmesi ya da hapşırması, öpmesi ya da sarılması, tuvaleti ve yüzme havuzunun paylaşılması gibi bulaşma yolları konusunda uygulama sonrasında öğrencilerin neredeyse tamamının doğru bilgiye ulaştıkları görülmüştür. Tung ve arkadaşlarının (2008) çalışmasında da katılımcıların büyük bir kısmı yüzme havuzu, sigara paylaşımı, öksürme ve hapşırma, aynı tuvaleti paylaşma ile HIV/AIDS'in bulaşabileceğini ifade ettikleri görülmüştür. Uygulama öncesi öğretmen adaylarının HIV/AIDS'i bulaşma yollarına ilişkin yanlışlarının nedeni konu ile ilgili ciddi bir bilgi kirliliği olabilir. Ayrıca bu konuda yeterli bilgi birikimine sahip olmamaları ve eğitim almamalarından kaynaklanabilir. Öğretmen adaylarının konuyla ilgili eğitim aldıklarında doğru bilgiye ulaştıkları görülmektedir. Bu eğitimin bilgiyi davranışa dönüştüren yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilmesi öğretmen adaylarının daha etkili öğrenmesini sağlamış olabilir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının HIV/AIDS'le ilgili *korunma ve tedavi yollarına* ilişkin bilgilerinin uygulama sonrası arttığı görülmüştür. Öğretmen adayları, özellikle HIV/AIDS'e karşı etkili yeni bir aşı olduğunu zannetmektedirler. Uygulama sonunda öğretmen adaylarının tamamı bu konuda doğru bilgiye ulaşmışlardır. Bu çalışma ile alanyazındaki diğer çalışmalar karşılaştırıldığında, her ne kadar yanlış yanıtlar benzer olsa da öğretmen adaylarının çoğunun HIV/AIDS'e karşı korunma yollarına ilişkin farkındalıklarının arttığı görülmüştür. Bu da HIV/AIDS'ten korunmanın en iyi yolu eğitimden, hatta yaratıcı drama gibi öğrenen merkezli, yaşantı temelli yöntemlerin kullanılması şeklinde belirtilebilir.

Araştırma sonunda öğretmen adaylarının *HIV/AIDS'li kişilere yönelik tutumlarının* daha da olumlu yönde değiştiği belirlenmiştir. Choudhary ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında da, öğrencilerin çoğunun HIV/AIDS'e ve HIV/AIDS'li kişilere karşı olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür. Yazganoğlu ve arkadaşlarının (2012) çalışmasında; öğrencilerin yarısından fazlasının HIV(+) olan veya AIDS'li bir kişiyle aynı evi veya işyerini paylaşmak istemedikleri görülmüştür.

Aynı şekilde Turhan, Şenol, Baykul, Saba ve Yalçın (2010) tarafından yapılan çalışmada da benzer tutumlar olduğu görülmüştür. Zeren'in (2006) üniversite öğrencileriyle psiko-drama yöntemiyle yapmış olduğu çalışmalar ile bu çalışmadaki bulgular arasında benzerlikler olduğu görülmektedir. HIV/AIDS'e yönelik psiko-eğitim programına katılan öğrencilerin olumlu tutum geliştirdikleri belirlenmiştir. Ergene, Çok, Tümer ve Ünal'ın (2005) çalışmasında, üniversite öğrencilerine verilen HIV/AIDS'e ilişkin akran eğitimi programında katılan öğrencilerin HIV/AIDS'e yönelik bilgi ve tutumlarının geliştiği belirlenmiştir. Bu sonuçlar, öğretmen adaylarına verilen yaratıcı drama eğitiminin, onlarda HIV/AIDS'li kişilere yönelik olumlu tutum geliştirme yönünde katkı sağladığını göstermektedir. Her ne kadar öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun eğitim sonrasında tutum ve davranışlarında olumlu yönde değişim olsa da amaç, tüm öğretmen adaylarının tutum ve davranışlarında olumlu değişimlerin olmasıdır. Bu nedenle tutum ve davranışa yönelik eğitim oturumları artırılabilir.

Araştırmaya katılan öğretmen adayları yaratıcı drama eğitimiyle HIV/AIDS'in *bulaşma yolları ile ilgili doğru bildikleri yanlışları* fark etmişlerdir. Bunlardan en çok aynı eşyayı kullanma, HIV(+) kişinin eli kesildiğinde kanına dokunulduğunda, tükürük ve cinsel yolla korunurken de kesin bulaşır ifadeleri olmuştur. Bu yanlışları fark etmelerini sağlayan unsurların; farklı bakış açıları, doğaçlamalar, kamu spotu gibi canlandırma teknikleri olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmen adayları yaratıcı drama eğitimiyle HIV/AIDS'le ilgili *güvenli davranışları* fark etmişlerdir. Bunlardan en çok, cinsel ilişkiye girerken kondom kullanmalıyım, HIV(+) birisiye sarılabılırım, HIV(+) birisiyle aynı kaptan yemek yiyebilirim ifadeleri olmuştur. Öğretmen adaylarının hemen hepsi kendilerine verilen eğitimin HIV(+) ile ilgili güvenli ve riskli davranışların neler olabileceği konusunda farkındalıklarını artırdığını ifade etmiştir. Bu farkındalığı yaratıcı drama yönteminin sağladığını belirtmişlerdir. Her ne kadar Türkiye gelişmekte olan ülkeler arasında yer alsada cinsellik konusunda ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlarla ilgili tutucu davranışlar sergilenmektedir. HIV'in yayılmasını durdurmak için en etkili yol güvenli korunmadır. Korunmayı sağlamak için insanların davranışlarını değiştirmek gerekmektedir. Bu başarıya ulaşmak içinse en etkili yöntemlerden birisi yaratıcı dramadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının hemen hepsi HIV/AIDS'in bulaşma yollarının yaratıcı drama yöntemi ile verilmesine ilişkin olumlu görüş bildirmişlerdir. Dramanın farkındalık etkisi olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmen adayları HIV/AIDS konusunda *önyargı ve damgalamanın* olumsuz etkilerini yaratıcı drama eğitimiyle fark ettiklerini belirtmişlerdir. El sıkma, aynı tuvaleti ve aynı evi paylaşma gibi durumlarda HIV/AIDS'in bulaşabileceğine ilişkin yanlış düşüncelerinin olduğu görülmüştür. Bu çalışmada öğretmen adaylarının çoğu uygulama öncesinde AIDS'li bir kişiyle aynı evi paylaşamayacağını söylerken, uygulama sonrasında çoğunun fikirleri olumlu yönde değişmiştir. Yaratıcı dramanın canlandırma aşamasında kullanılan tekniklerle öğretmen adaylarının AIDS'li bir kişiyle empati kurmalarının fikirlerinin değişmesine neden olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre HIV/AIDS'e yönelik yaratıcı drama eğitimine katılan öğretmen adaylarının HIV/AIDS'e ilişkin bilgi düzeylerinin arttığı, HIV/AIDS'e yönelik tutumlarında olumlu değişiklikler sağlandığı görülmektedir. Bunun nedeninin yaratıcı drama yönteminin bilgiyi davranışa dönüştürmekte etkili bir yöntem olduğu düşüncesidir. Bu amaçla hazırlanmış atölyelerin hazırlık aşamasında oynanan oyunların, canlandırma aşamasında yapılan rol oynama, doğaçlama başta olmak üzere diğer tekniklerin öğretmen adaylarının HIV/AIDS

hakkında bilgi sahibi olmalarına, HIV/AIDS’le ilgili risklerin farkına varmalarına, güvenli davranış edinmelerine, doğru bildikleri yanlışları fark etmelerine yardımcı olduğu düşünülmektedir.

Üniversitede küçük bir grupta yapılan bu çalışma Türkiye’yi temsil etmemesine karşın eğitim öncesi ve eğitim sonrası puan farkına bakıldığında yaratıcı drama yönteminin bu konuda etkili bir yöntem olduğu söylenebilir. Dünya’daki ve Türkiye’deki istatistikler cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların arttığı göstermektedir. Bu enfeksiyonlardan birisi de HIV/AIDS’tir. HIV/AIDS’in Türkiye’de gençler arasında hızla yayıldığı göz önünde bulundurulduğunda, gençlere verilecek doğru bir eğitimin HIV/AIDS’in yayılmasını azaltabileceği düşünülmektedir. Uygulama sürecinde yaratıcı dramının yöntem olarak kullanılmasının bu konuda olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Bu nedenle diğer üniversitelerde de eğitim programları düzenlenip güvenli cinsel davranışlar ve HIV/AIDS konusunda farkındalık eğitimi yaratıcı drama yöntemiyle paylaşılabilir. Eğitim Sağlık Bakanlığı’na sunulup, üniversitelerde, Halk Eğitim Merkezlerinde ve Ankara’daki diğer lise dengi okullar ile ardından diğer şehirlerde yaygınlaştırılabilir.

Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak öğretmen adaylarında HIV/AIDS’e ilişkin farkındalık oluşturulmasının amaçlandığı bu çalışmada, öğretmen adaylarında HIV/AIDS’e ilişkin farkındalık oluştuğu, öğretmen adaylarının HIV/AIDS’li kişilere yönelik tutumlarının olumlu yönde değiştiği ve uygulanan eğitimin yaratıcı drama ile verilmesinin etkili öğrenmeyi sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Nicel ve nitel veri toplama araçlarından elde edilen sonuçlar birbirini desteklemektedir.

Kaynakça

- Adıgüzel, H. Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1, 17-31.
- Avcıkurt, A. (2014). Balıkesir üniversitesi öğrencilerinin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeyi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2), 79-86.
- Aydın, Ö., & Aykaç, N. (2016). Yaratıcı drama yöntemi ile verilen eğitimin okul öncesi öğrencilerinin çevre farkındalığına etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 11(1), 1-16.
- Aykaç, N. (2011). Hayat bilgisi dersi öğretim programında kullanılan yöntem ve tekniklerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Sinop ili örneği). *Hayat*, 19(1), 113-126.
- Babaoğlu, Ü. T., Demir, G. & Biçer, S. (2018). Hemşirelik bölümü öğrencilerinin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Bozok Tıp Dergisi*, 8(1), 18-24.
- Burkholder, G. J., Harlow, L. L. & Washkwich (1999). Social stigma, HIV/AIDS knowledge, and sexual risk. *Journal of Applied Biobehavioral Research*, 4(1), 27-44.
- Choudhary, H. A., Ali, R. A. & Altaf, S. (2015). Knowledge, behaviour and attitudes regarding HIV/AIDS among undergraduate students in an Irish university. *International Journal of Surgery and Medicine*, 1(2), 58-66.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Çok, F., Ersever, H. & Gray, L. A. (1998). Bir grup üniversite öğrencisinde cinsel davranış HIV/AIDS. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 23-29.
- Çok, F., Gray, L. A. & Ersever, H. (2001). Turkish university students' sexual behaviour, knowledge, attitudes and perceptions of risk related to HIV/AIDS. *Cult Health Sex*, 3(1), 81-99.
- Duyan, V. (2001a). HIV/AIDS'in psikolojik boyutu. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 12(2), 61-76.
- Duyan, V. (2001b). Sosyal hizmet öğrencilerinin HIV/AIDS konusundaki bilgileri ve HIV/AIDS'li kişilere yönelik tutumları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 12(3), 81-92.
- Ergene, T., Çok, F., Tümer, A., & Ünal, S. (2005). A controlled-study of preventive effects of peer education and single-session lectures on HIV/AIDS knowledge and attitudes among university students in Turkey. *AIDS Education & Prevention*, 17(3), 268-278.
- Fourreau, P. Ö. & Sunar, D. (1999). Cultural and psychological factors predicting condom use in Turkish young men: A comparison of heterosexual and homosexual samples. *Boğaziçi Journal*, 13, 157-180.
- Fulford, J., Hutchings, M., Ross, A. & Schmitz, H. (2001). *İlköğretimde drama* (Çev. Küçükahmet, L., Borçbakan, H., & Karamanoğlu, S.S.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Gözütok, D., Alkın, S., & Ulubey, Ö. (2010). Eğitim programları ve öğretim alanının amaçlarının gerçekleştirilmesini etkileyen sorunların belirlenmesi. 1. *Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde sözlü olarak sunulmuştur. Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir*.
- Herek, G.M., Capitanio, J.P. & Widaman, K. F. (2002). HIV-related stigma and knowledge in the United States: Prevalence and trends, 1991-1999. *American Journal of Public Health*, 92(3), 371-377.
- Johnson, B. & Onwuegbuzie, A. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational Researcher*, 33(7), 14-26.
- Kaf, Ö. (2000). Hayat bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(6), 173-184.
- Katz, R. C., Mills, K., Singh, N. N. & Best, A. M. (1995). Knowledge and attitudes about AIDS: A comparison of public high school students, incarcerated delinquents, and emotionally disturbed adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 24(1), 117-13.
- Kelly, J. A. (1995). Advances in HIV/AIDS education and prevention. *Family Relations*, 44 (4), 345-352.
- Korkut, F. (2004). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Krahnke, H. (1992). *AIDS'ten böyle korunurum 300 soru 300 yanıt*. (Çev. A.Y. Namal), İstanbul: AIDS Savaşım Derneği.
- Kurt, A. S. & Yılmaz, S. D. (2012). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin HIV/AIDS hakkındaki bilgi düzeyleri ve bilgi kaynakları. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 9(3), 47-52.

- Levy, S. R., Perhats, C., Weeks, K., Handler, A. S., Zhu, C., & Flay, B. R. (1995). Impact of a schoolbased AIDS prevention program on risk and protective behavior for newly sexually active students. *Journal of School Health*, 65(4), 145-151.
- Lincoln, Y. S. & Guba, G. (1985). *Naturalistic inquiry*. California: Sage Publication.
- Martich, F. A. & Abbruzzese, B. J. (2000). *Behavioral interventions and research branch resource book*. Atlanta: CDC.
- Meriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to desing and implementation*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Özcebe, H. (2002). Üniversite gençliğinde güvenli cinsel yaşam. *HIV/AIDS*, 5(2),51-57.
- Özcebe, H., L. Akın & Aslan D., (2004). A peer education example on HIV/AIDS at a high school in Ankara. *The Turkish Journal of Pediatrics*. 45, 54-59
- Özgür, G. (2001). AIDS tanısı almış bireylerin aileleri, eşleri ve arkadaşları. *AIDS*, 9(15), 16- 40.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (S. Çelik-F. Ö. Karataş, Çev.). Ankara: Pegem Akademi (2002).
- Radzik, M. & Sherer, S. (2002). *High risk and out of control behavior*. neinstein I. (ed). adolescent health care practical guide book. 4. Edition Okdokey. 630-637.
- Sağlık Bakanlığı. (2019). Türkiye HIV/AIDS kontrol programı, (2019-2024).
- San, İ. (2002). *Eğitimde yaratıcı drama, yaratıcı drama*.1985–1995, Yazılar, (1. cilt). Ankara: Naturel Yayıncılık
- Shively, M., Smith, T. L., Bormann, J. & Gifford, A. L. (2002). Evaluating self-efficacy for HIV disease management skills. *AIDS and Behavior*, 6(4), 371-379.
- Tashakkori, A. & Teddlie, C. (1998). *Mixed methodology: Combining qualitative and quantitative approaches*. London: SAGE.
- Toraman, Ç., & Ulubey, Ö. (2016). Yaratıcı drama yönteminin derse yönelik tutuma etkisi: Bir meta analiz çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 87-115.
- Tung, W. C., Hu, J., Davis, C., Tung, W. K. & Lin, Y. M. (2008). Knowledge, attitudes and behaviors related to HIV and AIDS among female college students in Taiwan. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 17(3/4), 361-375.
- Turhan, O., Şenol, Y., Baykul, T., Saba, R. & Yalçın, A.N. (2010). Knowledge, attitudes and behaviour of students from a medicine faculty, dentistry faculty, and medical technology vocational training school toward HIV/AIDS. *Int J Occup Med Environ Health*. 23, 153-60.
- Ulubey, Ö. (2018). The effect of creative drama as a method on Skills: A Meta-analysis Study. *Journal of Education and Training Studies*, 6(4), 63-78.
- Ulubey, Ö., & Aykaç, M. (2016). Effects of human rights education using the creative drama method on the attitudes of pre-service teachers. *The Anthropologist*, 23(1-2), 267-279.
- Ulubey, Ö., & Gözütok, F. D. (2016). Yaratıcı drama ve diğer etkileşimli öğretim yöntemleri ile geleceğin vatandaşlık, demokrasi ve insan hakları eğitimi. *Eğitim ve Bilim*, 40(182), 87-109.
- Ulubey, Ö., & Toraman, Ç. (2015). Yaratıcı drama yönteminin akademik başarıya etkisi: Bir meta-analiz çalışması *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 195-220.
- Ural, B. (2005). Kırmızı kurdele. Yayınlanmamış yaratıcı drama liderlik projesi. *Çağdaş Drama Derneği*, Ankara
- Yazganoğlu, K. D., Özarmağan, G., Tozeren, A. & Özgülner, N. (2012). Üniversite öğrencilerinin cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar hakkında bilgi, tutum ve davranışları. *Türkderm*. 46, 20-25.
- Yıldırım, A. & Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zeren, Ş. G. (2006). *HIV/AIDS'e yönelik psiko-eğitim programının üniversiteye yeni başlayan ergenlerin HIV/AIDS'e yönelik tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Zorlu, M. & Çalım, S. I. (2012). İşyerinde damgalama ve ayrımcılık faktörü olarak HIV/AIDS. *Çalışma ve Toplum*, 4, 165-188.

Ek 1: Atölye Planı Örneği

Konu: Doğru Bilgiye Ulaşma Engelleri

Grup: Fen bilgisi öğretmenliği 2. ve 4. sınıf öğrencileri 3 erkek 16 kız

Süre: 180 dakika

Mekân: Drama Salonu

Yöntem/Teknikler: Rol oynama, doğaçlama, eş zamanlı doğaçlama

Araç- Gereçler: Dramatik durum kartları, kâğıt ve kalem

Kazanım: Doğru bilgiye ulaşma engellerini fark eder.

Süreç

A-Hazırlık/ Isınma

1. Etkinlik (Yüzük oyunu): Lider katılımcıların mekânda yürümelerini söyler. Lider yönerge verdiğinde herkes gözlerini olduğu yerde kapatır. Lider katılımcılardan birisinin avcun bir yüzük bırakır. Lider tekrar yönerge verdiğinde katılımcılar gözlerini açar. Lider katılımcıların birinin ismini söyleyerek yüzüğün onda olduğunu söyler. Böylece oyun başlamış olur. İsmi söylenen kişi “hayır yüzük bende değil” diyerek katılımcılardan birisinin ismini söyler. Eğer yüzük ismi söylenen kişideyse yüzüğü gösterir, değilse “hayır bende değil” diyerek başka bir isim söyler. Yüzük bulunana kadar oyun devam eder.

2. Etkinlik: Lider katılımcıları ikişerli eş yapar. Eşlerin birbirleriyle karşılıklı oturmalarını ister. Lider katılımcılara herkesin aynı anda konuşmasını ve istedikleri bir olayı ya da hikâyeyi anlatmalarını ister. Bir süre sonra katılımcıları durdurur ve eşlerin birbirine ne anlattığını sorar.

Ara Değerlendirme

Eşinin anlattığını anlamayan katılımcılara sebebini sorar.

3. Etkinlik: Lider grubu ikiye ayırır. Birinci gruptan gönüllü seçilerek gözleri bağlanır. Gönüllü ebe doğru bilgiye ulaşmak isteyen bir kişidir.. Grubun geri kalanı doğru bilgiye ulaşmak isteyen kişiyi vereceği yönergelerle bir noktadan diğerine yanlış bilgilerle karşılaşmadan ulaştırmaya çalışır. İkinci grubun üyeleri ise yanlış bilgilerdir. Mekâna istedikleri gibi yerleşirler. Doğru bilgiye ulaşmak isteyen kişi yanlış bilgilere çarpması gerekir. Eğer yanlış bir bilgiye çarparsa geri döner. Yanlış bilgiler tekrar konumlanma hakkı kazanır.

4. Etkinlik (Doğru Bilgiyi Bul): Lider katılımcıları ikişerli eş yapar. Eşler kol kola girer. Diğer kollar belde yuva yapılı (boştaki eller bele konur). 2 kişi ortada olur. Biri ebe olur. Ebe olan yanlış bilgidir. Yanlış bilgiyi insanlara dayatmak istemektedir. Yanlış bilgi kaçanı yakalamaya çalışır. Kaçan kişi yanlış bilginin onu yakalamadan bir yuvaya girerse, yuvanın boşta kalan kişisi kaçmaya başlar, yanlış bilgi dokunduğunda ise bu sefer yanlış bilgi kaçmaya başlar, dokunulan kişi kovalamaya... Oyun böylece devam eder.

B-Canlandırma

5. Etkinlik: Lider katılımcılardan ikiyeşerli eş olmalarını ister. Eş zamanlı doğaçlama için dramatik durum kartları dağıtılır.

Dramatik Durum Kartı: A kişi öğretmen ve B kişisi velidir. Veli bir önceki gün çocuğunun neler yaptığını konuşurken yanında oturan arkadaşının bir sağlık problemi olduğunu öğrenir. İnternette araştırır ve bir internet sitesinde; sağlık probleminin çok riskli olduğunu ve sosyal temasla geçebileceği yazıyordu. Veli ertesi gün öğretmenin yanına gider ve hasta olan çocuğun, çocuğunun yanından almasını hatta okuldan uzaklaştırılmasını talep eder. Öğretmen ise bir risk taşımadığını, bu sağlık sorununu öğrendiklerinde okula doktor çağırıp konuştuklarını sosyal temasla asla geçmeyeceğini ve velinin ulaştığı bilginin yanlış olduğunu söyler.

6. Etkinlik: Lider katılımcıları dört gruba ayırır. Her gruba birer kâğıt ve kalem dağıtır. Lider, “bazen bir konuyu araştırırken farkında olmadan yanlış bilgiye ulaşabiliyoruz. Bu duruma neden olan kaynaklar nelerdir?” yazın der. Gruplar yazdıktan sonra teker teker okutur.

7. Etkinlik: Lider aynı grupların yazdıkları yanlış kaynaklardan bir tanesini seçip donuk imge ile canlandırma yapmalarını ister.

C-Değerlendirme

8. Etkinlik: Lider katılımcılara, “doğru bilgiye ulaşmak, yanlış olan bilgilere dikkat etmemiz adına neler yapabiliriz?” sorusunu yönelterek bu soruya yanıt olarak birkaç cümle yazmalarını söyler.